

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ТА АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

УДК 343.851:343.6 (477) (045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2024-1-9-6>

Джу́жа Олександр Миколайович,
доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності
та захисту прав інтелектуальної власності
(Національна академія внутрішніх справ, м. Київ)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1347-4937>

Сюравчик Валерій Григорович,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник наукової лабораторії
з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції ННІ № 3
(Національна академія внутрішніх справ, м. Київ)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6376-779X>

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ЗАПОБІГАННІ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Актуальність статті обґрунтована необхідністю вивчення та удосконалення кримінологічного менеджменту у запобіганні кримінальним правопорушенням. Наголошено, що підвищення ефективності боротьби зі злочинністю потребує вирішення завдань щодо удосконалення кримінологічного менеджменту у запобіганні кримінальним правопорушенням, зміцнення авторитету органів, які беруть участь у цій боротьбі, що можливо лише за умови викоринення практики комерціалізації кримінально-процесуальних рішень. Окреслено складові кримінологічного менеджменту у запобіганні кримінальним правопорушенням. Зазначається, що кримінологічний менеджмент нині здійснюється на державному та регіональному рівні. Перший вид кримінологічного менеджменту (державний) пов'язаний з вирішенням завдань у сфері боротьби зі злочинністю, який здійснюють компетентні державні органи. Другий вид кримінологічного менеджменту (регіональний) реалізує завдання забезпечення кримінологічної безпеки регіонів, корпорацій, інших підприємницьких організацій, фірм тощо. Визначено, що кримінологічний менеджмент у приватному секторі націлений на забезпечення надійного функціонування та сталого розвитку підприємництва шляхом своєчасного розпізнання, профілактики, запобігання та припинення кримінальних загроз його законним інтересам, виявлення та мінімізації кримінологічних ризиків, захисту життя та здоров'я персоналу. Згідно поставлених мети та завдань, у статті використані загальні і спеціальні прийоми та методи наукового пізнання, серед яких: методи аналізу та синтезу; методи класифікації та групування, які дозволили опрацювати широкий спектр наукових дискусій з цієї проблематики.

Ключові слова: кримінологічний менеджмент, кримінальний менеджмент, державний менеджмент, регіональний рівень управління, управління у приватному секторі.

Постановка проблеми. Менеджмент (управління) у кримінологічній сфері – це ефективне управління боротьбою з кримінальними правопорушеннями, їх запобігання та припинення з метою всебічного забезпечення кримінологічної безпеки як суспільства загалом,

так і окремої особи, громадян держави. Як слушно зазначила І. С. Кравченко, управління в широкому розумінні – це вплив когось на щось або когось, в результаті якого підтримується дієвий стан, або здійснюється його якісна заміна і в кінцевому результаті

сприяє досягненню мети, заради якої здійснюється цей вплив [1, с. 9]. Щодо управління (менеджменту) в Національній поліції України (далі – НПУ), авторка віднесла його до державного управління, яке становить окремих його різновид і повинно забезпечувати взаємодію систем, підрозділів і служб органів НПУ як єдиного цілого з метою виконання поставлених перед ними завдань [1, с. 10]. Також, на нашу думку, дослідниця вдало зазначила щодо поліцейського управління, яке має спільні риси з менеджментом, проте є і відмінності. На думку І. С. Кравченко, менеджмент як процес управління – це інтеграційний процес, за допомогою якого професійно підготовлені фахівці – менеджери формують організацію й управляють нею шляхом постановки цілей і розробки способів їхнього досягнення. Процес менеджменту розглядається по стадіях, основним сферам діяльності, функціям управління [1, с. 10]. Дослідниця дійшла висновку про доцільність професійного навчання менеджерів для НПУ, які б досягали поставлених завдань ефективно, застосовуючи набуті навички, а також реалізуючи стимулюючі фактори.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кримінологічний менеджмент у запобіганні кримінальним правопорушенням був предметом наукових досліджень Кравченко І. С., Тимошенко В. І., Шакун В. І. та інших провідних науковців. Однак, низка аспектів кримінологічного менеджменту у запобіганні кримінальним правопорушенням, потребують додаткового опрацювання.

Метою статті є комплексне дослідження та удосконалення кримінологічного менеджменту у сфері запобігання кримінальним правопорушенням.

Відповідно завданнями кримінологічного менеджменту є:

- 1) виявлення, характеристика та прогнозування загроз безпеці, пов'язаних із впливом криміногенних факторів, кримінальних проявів, службових зловживань;
- 2) створення механізму та умов оперативного реагування на загрози безпеці;
- 3) ефективне припинення загроз персоналу та захисту на ресурси на основі правових, соціально-економічних, організаційно-управлінських, технічних, фінансових, виховних, спеціальних заходів та засобів забезпечення безпеки;
- 4) удосконалення інфраструктури безпеки суб'єкта, у тому числі участі в інтеграції зусиль різних суб'єктів протидії кримінальним правопорушенням та загрозам їх вчинення;
- 5) визначення вразливості суб'єкта господарювання від зовнішніх та внутрішніх загроз;
- 6) виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню матеріальної та моральної шкоди громадянам, суб'єктам господарювання, порушенню їх нормального функціонування та розвитку;
- 7) аналіз та прогноз кримінологічних ризиків при здійсненні підприємницької діяльності;
- 8) створення умов для максимально можливого відшкодування та локалізації шкоди, що завдається неправомірними діями фізичних та юридичних осіб;
- 9) ослаблення негативного впливу наслідків порушення безпеки для досягнення стратегічних цілей [2, с. 221–222].

Виклад основного матеріалу.

Як слушно зазначили В. І. Тимошенко, В. І. Шакун, кримінологічний менеджмент має відповідати загальним принципам законності, науковості, цілеспрямованості, комплексності [3, с. 184]. Крім того автори дійшли висновків, що до спеціальних принципів кримінологічного менеджменту слід віднести:

1) *об'єктивність* – виражається в максимальній відповідності розроблених заходів кримінологічній обстановці, результатам прогнозу, а також завданням, що стоять перед відповідними правоохоронними органами; концентрації всіх заходів, що зосереджені на вирішенні ключових проблем; випереджальному реагуванні на розвиток негативних тенденцій. Система кримінологічної безпеки спирається на аналіз реальної соціальної обстановки та бере до уваги справжні мотиви дій її суб'єктів, існуючих та можливих супротивників;

2) *координація* – передбачає узгодженість діяльності внутрішніх елементів системи безпеки, а також оптимізацію взаємодії із зовнішніми суб'єктами системи, включаючи правоохоронні органи;

3) *нестандартність* – усі проблеми безпеки спочатку розглядаються як унікальні; здійснюється пошук нетипових (нестандартних) заходів захисту, які можуть бути асиметричні певним загрозам;

4) *надійність* – досягається усуненням причин та умов можливих збоїв у механізмі безпеки, її підтримкою та оновленням, забезпеченням відповідного режиму, використанням сучасних технічних засобів та передових технологій;

5) *стабільність* – орієнтація співробітників служби безпеки на суттєві показники у забезпеченні професіоналізму та компетентності;

6) *поєднання превентивних та реактивних заходів* – мінімізації виникнення або реалізації загроз кримінологічній безпеці. Реактивні заходи вживаються у разі реального виникнення загроз чи необхідності мінімізації їх негативних наслідків;

7) *диференційованість* – вибір заходів щодо подолання загроз, які виникають, відбувається залежно від характеру цієї загрози та системи тяжкості наслідків її реалізації;

8) *конфіденційність* – вказує на конспірацію відповідної інформації та допуск до неї тільки певного кола осіб, що забезпечує таємність джерел інформації та особисту безпеку персоналу, здійснення розвідувальної та контррозвідувальної діяльності, включаючи дезінформаційні заходи;

9) *економічна доцільність* – тобто сумісність можливої шкоди та витрат на забезпечення безпеки (критерій «ефективність – вартість»). Вартість системи безпеки повинна бути меншою від розміру можливої шкоди від будь-яких видів ризику [3, с. 185–186].

Кримінологічний менеджмент нині здійснюється на державному та регіональному рівні, а також за допомогою управління у приватному секторі.

Перший вид кримінологічного менеджменту (*державний*) пов'язаний з вирішенням завдань у сфері боротьби зі злочинністю, який здійснюють компетентні державні органи.

Другий вид кримінологічного менеджменту (*регіональний*) реалізує завдання забезпечення кримінологічної безпеки регіонів, корпорацій, інших підприємницьких організацій, фірм тощо.

У сфері організації поліцейської діяльності, в основному протягом 70-х, 80-х і 90-х років ХХ ст., численні кримінологічні розслідування, як зазначила М. В. Фернандес (Fernández, 2019), переважно в США, почали ставити під сумнів традиційну модель дій поліції у запобіганні кримінальним правопорушенням [4, с. 42–43]. Основна критика була зосереджена на аспектах, пов'язаних з ефективністю традиційних поліцейських стратегій, а також на існуючій відстороненості між поліцією та громадою. В якості прикладу авторка наводить управління діяльністю Мадридської муніципальної по-

ліції та розкриває існуючі протиріччя між її системою управління за цілями й та так званою реалізацією моделі громадської поліції. Труднощі та недоліки стають очевидними через складність системи, кількісну природу показників, що відповідають за оцінку якості роботи, а також економічну складову, пов'язану з виконанням цих завдань. Усе це призводить до того, що система, яка апріорі відповідає за підвищення якості послуг, може стати контрпродуктивною для самої функції поліції [4].

Як відмітили у своїх дослідженнях науковці та практики (Ikuesan R.A., Ganiyu S.O.; Majigi M.U.; Opaluwa Y.D.; Venter H. S. (2020) [5], наростаючий сплеск міської злочинності являє собою глобальну комплексну ендемію, яка виходить за межі безпосередніх можливостей діяльності поліцейського апарату. Ця тенденція особливо поширена у великих містах, що розвиваються, де злочинність демонструє динамічну тенденцію зростання на відміну від кількості поліцейських за штатом поліцейського апарату. Отже, кількісний склад поліцейського апарату у великих містах часто відіграє вирішальну роль у запобіганні злочинності. Як спосіб пом'якшити цю соціальну загрозу, автори дослідження оцінюють ймовірні практичні підходи, які можна інтегрувати в сучасну поліцейську діяльність країни. Підхід передбачає розвиток динамічного спостереження за системою управління (менеджменту) у поліцейській діяльності, яка враховує економічні особливості країн, що розвиваються [5].

Відповідно до попередніх результатів вибірки поліцейських, цей практичний підхід міг би представити додаткову парадигму, яка може використовувати сучасні технології для ефективного механізму роботи міської поліції у запобіганні кримінальним правопорушенням. Крім того, цей підхід представляє способи максимізації людського потенціалу на поліцейській службі, залучення громади, громадських організацій та окремих громадян до поліцейської діяльності у запобіганні правопорушенням, а також управління швидкості реагування поліції в країні.

У сучасних умовах як ніколи постала необхідність у додатковому залученні громадськості до взаємодії з поліцією як заради забезпечення безпеки громадян, їх власності, так і для надання допомоги правоохоронцям у запобіганні правопорушенням. На думку A. Wantenaar & D. Govender (2023) [6, с. 458], взаємодія між поліцією та суспільством є ключовим фактором зменшення злочинності, саме тому під час формування державної внутрішньої політики керівництву вищих органів державної влади України необхідно звернути увагу на позитивні практики та підходи залучення громадських організацій та громадян до діяльності із запобігання правопорушенням. Про залучення громади, громадських організацій та окремих громадян до поліцейської діяльності у запобіганні правопорушенням зазначено і в дослідженні M. Mangai et al. (2023) [7, с. 87], де йдеться про громадську поліцейську діяльність як сучасну парадигму даної діяльності, яка покращує стосунки між поліцією та громадськістю, запобігає злочинності, зменшує безладу та антисоціальну поведінку, сприяє почуттю безпеки та покращує підзвітність поліції та громади.

Ідея державного кримінологічного менеджменту в Україні стала формуватись з початку 80-х років ХХ ст. завдяки науковим здобуткам таких кримінологів, як І. М. Даньшина [8], І. П. Лановенка [9], О. П. Закалюка [10] та зусиллями ентузіастів практиків. Було створено центри справжнього практичного кримінологічного ме-

неджменту – штабні підрозділи у системі МВС, на базі Головних управлінь в областях. Їх основними завданнями стали:

- організація інформаційної роботи в поліції, вдосконалення системи інформації, створення інформаційних баз даних;
- комплексний аналіз оперативної обстановки та розробка на цій основі пропозицій щодо вдосконалення оперативно-службової діяльності, підвищення рівня аналітичної роботи;
- розробка та здійснення спільно з галузевими службами заходів щодо своєчасного реагування на зміни оперативної обстановки;
- поточне планування роботи МВС, ГУНП та колегиї, контроль за виконанням планів;
- перспективне планування та прогнозування діяльності МВС, ГУНП на основі наукового передбачення;
- комплексне інспектування підрозділів МВС, ГУНП;
- організація роботи з узагальнення та впровадження в роботу МВС, ГУНП вітчизняного та зарубіжного передового досвіду;
- впровадження у практику МВС, ГУНП наукових засад управління та організації праці;
- організація нормотворчої діяльності;
- удосконалення організаційної структури МВС, ГУНП, кадрову роботу;
- забезпечення узгодженої діяльності МВС, ГУНП та галузевих служб НПУ при вирішенні питань, що потребують комплексного використання сил, засобів та коштів [11].

Управлінські кадри для організації боротьби зі злочинністю повинні підбиратися за професійними якостями, творчим підходом до справи. Велике значення надається діловій репутації.

У сучасному кримінологічному менеджменті важливе значення має формування в осіб, які приймають рішення, відповідального соціально-правового мислення. Слід усвідомити, що не матеріальні, а духовні та моральні цінності є справжніми критеріями ефективності діяльності політика та управлінця. Гострота низки проблем злочинності (бандитизму, тероризму; організованої, професійної, транснаціональної злочинності; торгівлі людьми, корупції) свідчить, що рівень кримінологічного менеджменту мінімізований [12, с. 76–77].

Ми притримуємося думки І. С. Кравченко, яка зазначила, що менеджер є керівником, який наділений повноваженнями в області прийняття рішень з конкретних видів діяльності організації, що функціонує в представлених умовах, а також наділений самостійністю в підборі й оцінці своїх працівників [1, с. 11]. Менеджер відповідає за певні напрямки діяльності, на відміну від керівника, відповідає за діяльність всієї організації. Саме тому, коли керівник знає, що потрібно зробити, то менеджер зобов'язаний дати програму, як це треба зробити. Менеджер повинен вирішувати нетрадиційні, інноваційні завдання безпосередньо, а керівник це робить через підлеглих. Авторитет менеджера визначається його професіоналізмом і результатами праці, неформальним відношенням до нього персоналу, а авторитет керівника визначається посадою, його службовим становищем, званнями, заслугами і т.п. [1, с. 11]. Таким чином, можна дійти висновку про доцільність професійного навчання менеджерів для НПУ, які б досягали поставлених завдань ефективно, застосовуючи набуті навички, а також реалізуючи стимулюючі фактори [1, с. 12].

Необхідно створювати умови, щоб представники вищих органів державної влади, вступаючи на державну службу, використовували її не як засіб збагачення (особистого та своїх родичів, найближчого оточення), а як безкорисливе соціальне служіння народовладддю.

За даними низки регіональних досліджень громадської думки на запитання в анкеті: «Для кого та чий проблеми найчастіше вирішують особи, які прийшли до влади?», було отримано такі відповіді:

- свої особисті та своїх близьких родичів – 26%;
- тих, хто платить їм гроші – 27,2%;
- тих, хто привів їх до влади – 26,7%;
- своїх виборців, народу – 11,5%;
- важко відповісти – 8,6% [13, с. 127–128].

Вищевикладене підтверджує загальну тенденцію – комерціалізацію влади, однією із найбільш помітних проявів якої стала мережева корупція.

На думку респондентів, основними причинами корупції є:

- безкарність – 57,5%;
- організація системи влади – 31%;
- відсутність належного законодавства – 35,5%;
- криміналізація політичної еліти – 43%;
- зіпсованість звичаїв чиновників – 32,7%;
- низька заробітна плата – 20%;
- інше – 1,8% [13, с. 128–129].

Ефективне управління у сфері боротьби з кримінальними правопорушеннями неможливе через збільшення масштабів мережевої корупції.

Необхідно зазначити, що кримінологічний менеджмент має свій антипод – кримінальний менеджмент, який виявляється у ефективному управлінні злочинними організаціями (спільнотами). Кримінальний менеджмент посилює свій вплив, коли знижується рівень кримінологічного менеджменту. Якщо держава не може забезпечити реальний захист інтересів бізнесу та особи, такі послуги починає надавати криміналітет.

Дослідження показують, що можлива «диверсифікація» кримінального менеджменту до кримінологічного та навпаки [14, с. 108–109]. Передбачення таких можливостей, виявлення та блокування загроз криміналізації сфери безпеки є завданням державної важливості.

В умовах, коли адміністративний контроль здійснюється не для того, щоб захистити державні чи суспільні інтереси, а з метою неправомірної вигоди (хабарів), кримінологічний менеджмент перетворюється на свій антипод – кримінальний менеджмент. Унаслідок цього виникають корупційні системи, на «вході» яких створюються, а на «виході» за певну плату успішно вирішуються конфліктні ситуації (у тому числі кримінально-правового характеру).

Як бачимо, підвищення ефективності боротьби зі злочинністю потребує вирішення задач щодо зміцнення авторитету органів, які беруть участь у цій боротьбі. І це можливо лише за умови викоринення практики комерціалізації кримінальних процесуальних рішень.

У плані державного кримінологічного менеджменту необхідно поряд з подальшим розвитком системи правоохоронних органів посилити роль підрозділів власної безпеки, забезпечити реструктуризацію правоохоронної діяльності з їх безпосереднім підпорядкуванням вищим керівникам відповідного органу.

Доцільним також є коригування критеріїв оцінки діяльності підрозділів власної безпеки, які нерідко визнаються негативними у разі зростання порушень законності в підрозділах, що обслуговуються [15, с. 284–285; 16, с. 154–155].

Менеджмент в кримінологічних дослідженнях тісно пов'язаний зі спеціально-кримінологічним (оперативним) запобіганням кримінальним правопорушенням як корисливого, так і корисливо-насильницького характеру. Його основними напрямками є:

- якісне покращення профілактичної роботи в маргінальному середовищі;
- активізація діяльності з виявлення антигромадських молодіжних угруповань корисливого і насильницького спрямування;
- припинення діяльності організованих злочинних груп і організацій;
- своєчасність запобіжного впливу на осіб з підвищеним рівнем ввічливості, їх віктимізації;
- забезпечення ефективної охорони громадського порядку на вулицях міст та сільській місцевості;
- налагодження взаємодії, координації та комплексності в діяльності правоохоронних органів;
- запобігання поширенню наркотизму, алкоголізму;
- своєчасне реагування на правопорушення, в тому числі кримінальні, запобігання домашньому насильству;
- припинення кримінального впливу на дітей та молодь з боку рецидивістів і професійних злочинців;
- активізація боротьби з фактами незаконного виготовлення, збуту холодної та вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових речовин;
- протидія пропаганди жорстокості, насильства в ЗМІ, поширення в суспільстві культури сили, суперництва, орієнтація молоді на протиправні, насильницькі варіанти вирішення життєво важливих проблем [14, с. 108–109].

Одним із важливих різновидів кримінологічного менеджменту є координація зусиль суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням. Видами координаційної діяльності виступають:

- а) адміністративно-цільова координація (район, місто, область, регіон, держава);
- б) предметно-цільова координація (наглядні комісії, координаційна рада);
- в) внутрішньовідомча координація (МВС, прокуратура, Мінюст, НПУ);
- г) міжвідомча координація (Рада безпеки, Координаційні ради при Президенті України, спільні колеції, виїзні засідання та ін).

Форми координації багатогранні:

- спільний аналіз стану правопорушень, вивчення причин і умов, що породжують злочинність;
- участь у розробці програм, планів запобігання кримінальним правопорушенням;
- спільне розроблення заходів запобігання та протидії кримінальним правопорушенням;
- обмін інформацією у підготовці аналітичних доповідей;
- практична допомога відомчим органам і установам в координації їх роботи;
- обмін досвідом роботи, проведення науково-практичних заходів, опрацювання методичних рекомендацій для практичних підрозділів [14, с. 109–110].

Кримінологічний менеджмент у приватному секторі націлений на забезпечення надійного функціонування та сталого розвитку підприємництва шляхом своєчасного розпізнання, профілактики, запобігання та припинення кримінальних загроз його законним інтересам, виявлення та мінімізації кримінологічних ризиків, захисту життя та здоров'я персоналу, недопущення розкрадання майна та цінностей, витоку, спотворення

та знищення службової інформації, порушення роботи технічних засобів, забезпечення безпеки виробничої діяльності, включаючи засоби інформатизації.

Виникнення кримінологічного менеджменту у приватному секторі пов'язано із закономірною відповіддю на потребу бізнесу у безпеці. Приватна охоронна та детективна діяльність визначається як надання на платній договірній основі послуг фізичним та юридичним особам, підприємствам, які мають спеціальний дозвіл (ліцензію) підрозділів НПУ, з метою захисту законних прав та інтересів своїх клієнтів.

Кримінальний менеджмент дає поштовх до поглибленого розгляду віктимологічного менеджменту. Особливо це притаманно розкриттю віктимологічних ситуацій.

Якщо людина має підвищену віктимність, то складається віктимологічна ситуація, що включає такі компоненти:

– особистісно-формуєчу віктимну ситуацію (систему факторів, умов, обставин, що надають вирішальний вплив на формування потенційної жертви, якостей її підвищеної віктимності);

– передкримінальну (життєву) віктимну ситуацію (систему обставин, що безпосередньо передують злочину, у взаємодії з особистісними якостями суб'єкта віктимізації (потенційної жертви); у сукупності ці ситуації становлять віктимогенну ситуацію;

– кримінально-віктимну ситуацію (ситуацію безпосереднього скоєння злочину та заподіяння шкоди);

– посткримінальну віктимну ситуацію (поведінка жертви після злочину та всі обставини, що впливають на її становище) [17, с. 317–318].

Висновки. Отже, підводячи підсумки нашому дослідженню, можна дійти таких висновків.

1. Науковці відносять управління (менеджмент) в НПУ до державного управління, яке становить окремий його різновид і повинно забезпечувати взаємодію систем, підрозділів і служб органів НПУ як єдиного цілого з метою виконання поставлених перед ними завдань.

2. Поліцейське управління має спільні риси з менеджментом, проте є і відмінності. Менеджмент як процес управління – це інтеграційний процес, за допомогою якого професійно підготовлені фахівці – менеджери формують організації й управляють ними шляхом постановки цілей і розробки способів їхнього досягнення.

3. Процес менеджменту розглядається по стадіях, основним сферам діяльності, функціям управління. На під-

ставі зазначеного, можна дійти висновку про доцільність професійного навчання менеджерів для НПУ, які б досягали поставлених завдань ефективно, застосовуючи набуті навички, а також реалізуючи стимулюючі фактори.

4. Кримінологічний менеджмент є ефективним управлінням боротьбою з кримінальними правопорушеннями, їх запобігання та припинення з метою всебічного забезпечення кримінологічної безпеки як суспільства загалом, так і окремої особи, громадян держави.

5. Кримінологічний менеджмент здійснюється на державному (пов'язаний з вирішенням завдань у сфері боротьби зі злочинністю, який здійснюють компетентні державні органи) та регіональному рівні (реалізує завдання забезпечення кримінологічної безпеки регіонів, корпорацій, інших підприємницьких організацій, фірм тощо).

6. Важливе значення у кримінологічному менеджменті має формування в осіб, які приймають рішення, відповідального соціально-правового мислення.

7. Усім працівникам НПУ та державним службовцям усіх державних органів слід усвідомити, що не матеріальні, а духовні та моральні цінності є справжніми критеріями ефективності діяльності поліцейського, управління та політика.

8. Відповідно зазначеного у державі повинні бути створені умови, за яких представники вищих органів державної влади, вступаючи на державну службу, використовували її не як засіб збагачення, а як безкорисливе соціальне служіння народовладддю.

9. У випадках, коли адміністративний контроль здійснюється не для того, щоб захистити державні чи суспільні інтереси, а з метою неправомірної вигоди (хабарів), кримінологічний менеджмент перетворюється на свій антипод – кримінальний менеджмент.

10. Управлінські кадри для організації боротьби зі злочинністю повинні підбиратися за професійними якостями, творчим підходом до справи. Велике значення надається діловій репутації.

11. Авторитет менеджера визначається його професіоналізмом і результатами праці, неформальним відношенням до нього персоналу, а авторитет керівника визначається посадою, його службовим становищем, званнями, заслугами та ін. Як рекомендації щодо удосконалення менеджменту у НПУ зазначено про доцільність професійного навчання менеджерів для НПУ, які б ефективно досягали поставлених завдань.

Список використаних джерел

1. Основи управління в Національній поліції: навч. посіб. / І. С. Кравченко. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. 212 с.
2. Кримінологія. Академічний курс / кол. авторів; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ: «Кондор», 2018. 588 с.
3. Тимошенко В. І., Шакур В. І. Теоретичні основи кримінології: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 240 с.
4. Fernández M. V. (2019). Community police and System of Management by Objectives in the Madrid Municipal Police. (Громадська поліція та система управління за цілями в муніципальній поліції Мадрида). *Revista criminalidad*. 2019. Vol. 61 (2). P. 41–58. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000496960600004>.
5. Ikuesan R. A., Ganiyu S. O., Majigi M. U., Opaluwa Y. D., Venter H. S. (2020). Practical Approach to Urban Crime Prevention in Developing Nations. *Information System and Security (NISS)*: 3RD International Conference on Networking (Marrakech, Morocco, mar 31 – apr. 02. 2020) URL: DOI10.1145/3386723.3387867.
6. Wantenaar A., Govender D. Experiences of community policing forum members in liaison with SAPS, private security and community members regarding community policing. *African Security Review*. 2023. Vol. 32(4). P. 458–472. DOI: 10.1080/10246029.2023.2248095.
7. Mangai M., Masiya T., Masemola G. Engaging communities as partners: policing strategies in Johannesburg. *Safer Communities*. 2023. Vol. 23(1). P. 86–102. DOI: 10.1108/SC-04-2023-0012.
8. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. 2 вид. перероб. і доп. Харків: Право, 2009. 288 с.
9. Боротьба з правопорушеннями і злочинністю / АН УРСР, Ін-т держави і права; за ред. І. П. Лановенка. Київ: Наукова думка, 1969. 199 с.

10. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Київ : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.
11. Кримінологія: підручник / О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін.; за заг. ред. В. В. Чернея, О. М. Джужі. Київ: ФОП Маслаков, 2020. 612 с.
12. Гришук В. К. Поняття криміналізації. *Вісник Львів. нац. ун-ту імені Івана Франка. Серія юридична*. 1994. Вип. 31. С. 76–80.
13. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції. 2021 рік: монографія / авт. кол.: М. Г. Вербенський, О. Г. Кулик, І. В. Наумова та ін.; за заг. ред. М. Г. Вербенського. Вінниця: Твори, 2022. 340 с.
14. Фролова О. До проблеми інформаційно-методичного забезпечення кримінологічних досліджень. *Право України*. 2003. № 5. С. 108–110.
15. Литвак О. М. Держава і злочинність: монографія. Київ: Атіка, 2004. 304 с.
16. Литвак О. М. Державний вплив на злочинність: монографія / Одес. держ. юрид. акад. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 280 с.
17. Кримінологічна віктимологія: навч. посіб. / Є. М. Моїсєєв, О. М. Джужа, В. В. Василевич та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Джужі. Київ : Атіка, 2006. 416 с.

References

1. *Osnovy upravlinnia v Natsionalnii politzii: navch. posib (2020)*. [Basics of management in the National Police]. I. S. Kravchenko (Ed.) Dnipro: Vydavets Bila K. O. [in Ukrainian].
2. *Kryminolohiia (2018)*. [Criminology]. Akademichnyi kurs. kol. avtoriv; O. M. Lytvynov (Ed.). Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
3. Tymoshenko, V.I., & Shakun, V.I. (2021). *Teoretychni osnovy kryminolohii [Theoretical foundations of criminology]: monohrafiia*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
4. Fernández, M.V. (2019). Community police and System of Management by Objectives in the Madrid Municipal Police. (Hromadska politziia ta systema upravlinnia za tsliamy v munitsypalnii politzii Madryda). *Revista criminalidad*. Vol. 61(2). P. 41–58. Retrieved from: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS: 000496960600004> [in English].
5. Ikuesan, R.A., Ganiyu, S.O., Majigi, M.U., Opaluwa, Y.D., & Venter, H.S. (2020). Practical Approach to Urban Crime Prevention in Developing Nations. *Information System and Security (NISS): 3RD International Conference on Networking (Marrakech, Morocco, Mar 31 – Apr. 02. 2020)*. Retrieved from: DOI10.1145/3386723.3387867 [in English].
6. Wantenaar, A., & Govender, D. (2023) Experiences of community policing forum members in liaison with SAPS, private security and community members regarding community policing. *African Security Review*. Vol. 32 (4). P. 458–472. DOI: 10.1080/10246029.2023.2248095 [in English].
7. Mangai, M., Masiya, T., & Masemola, G. (2023). Engaging communities as partners: policing strategies in Johannesburg. *Safer Communities*. Vol. 23 (1). P. 86–102. DOI: 10.1108/SC-04-2023-0012 [in English].
8. *Kryminolohiia: Zahalna ta Osoblyva chastyny (2009)*. [Criminology: General and Special parts]: pidruchnyk. I. M. Danshyn, V. V. Holina, M. Yu. Valuiska (Eds.) et al.; V. V. Holin (Ed.). 2 vyd. pererob. i dop. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
9. *Borotba z pravoporushenniamy i zlochynnistiu (1969)*. [Fight against offenses and crime]. AN URSR, In-t derzhavy i prava; I. P. Lanovenko (Ed.). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
10. Zakaliuk, A.P. (2007). *Kurs suchasnoi ukrainskoi kryminolohii: teoriia i praktyka [Course of modern Ukrainian criminology: theory and practice]* (Part. 1-3; Part. 1: Teoretychni zasady ta istoriia ukrainskoi kryminolohichnoi nauky). Kyiv: In Yure [in Ukrainian].
11. *Kryminolohiia (2020)*. [Criminology]: pidruchnyk. O. M. Dzhuzha, V. V. Vasylevych, V. V. Cherniei, S. S. Cherniavskiy (Eds.) et al.; V. V. Cherniy, O. M. Dzhuzha (Eds.). Kyiv: FOP Maslakov [in Ukrainian].
12. Hryshchuk, V.K. (1994). Poniattia kryminalizatsii [Concept of criminalization]. *Visnyk Lviv. nats. un-tu imeni Ivana Franka. Serii yurydychna – Visnyk Lviv. national Ivan Franko University. Legal series*, issue 31, 76–80 [in Ukrainian].
13. *Kryminalna sytuatsiia v Ukraini: osnovni tendentsii. 2021 rik (2022)*. [Criminal situation in Ukraine: main trends. 2021 year]: monohrafiia. avt. kol.: M. H. Verbensky, O. H. Kulyk, I. V. Naumova (Eds.) et al.; M. H. Verbenskii (Ed.). Vynnytsia: Tvory [in Ukrainian].
14. Frolova, O. (2003). Do problemy informatsiino-metodychnoho zabezpechennia kryminolohichnykh doslidzhen [To the problem of informational and methodological support of criminological research]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 5, 108–110 [in Ukrainian].
15. Lytvak, O.M. (2004). *Derzhava i zlochynnist [State and crime]*: monohrafiia. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
16. Lytvak, O.M. (2000). *Derzhavnyi vplyv na zlochynnist [State influence on crime]*: monohrafiia. Odes. derzh. yuryd. akad. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
17. *Kryminolohichna viktymolohiia (2006)*. [Criminological victimology]: navch. posib. Ye. M. Moiseiev, O. M. Dzhuzha, V. V. Vasylevych ta in.; za zah. red. prof. O. M. Dzhuzhy. Kyiv: Atika [in Ukrainian].

Dzhuzha Oleksandr,

Doctor of Law, Professor,
Chief Researcher at the Department of Organisation of Scientific Activity
and Protection of Intellectual Property Rights
(National Academy of Internal Affairs, Kyiv)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1347-4937>

Siuravchyk Valerii,

PhD in Law, Senior Researcher
at the Research Laboratory for Preventive Activities and Prevention of Corruption
(National Academy of Internal Affairs, Kyiv)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6376-779X>

**SOME ASPECTS OF CRIMINOLOGY MANAGEMENT
IN THE PREVENTION OF CRIMINAL OFFENSES**

The relevance of the article is substantiated by the need to study and improve criminological management in the prevention of criminal offences. The purpose of the article is a comprehensive study and improvement of criminological management in the field of criminal offences prevention. The article emphasizes that increasing the effectiveness of the fight against crime requires solving the tasks of improving criminological management in the prevention of criminal offences, and strengthening the authority of the bodies involved in this fight, which is possible only if the practice of commercialisation of criminal procedural decisions is eradicated. The author outlines the components of criminological management in the prevention of criminal offences. It is noted that criminological management is currently carried out at the State and regional levels. The first type of criminological management (state) is related to the solution of tasks in the field of combating crime, which is carried out by competent state authorities.

The second type of criminological management (regional) implements the task of ensuring criminological security of regions, corporations, other business organisations, firms, etc. It is determined that criminological management in the private sector is aimed at ensuring reliable functioning and sustainable development of entrepreneurship through timely recognition, prevention, prevention and suppression of criminal threats to its legitimate interests, identification and minimization of criminological risks, and protection of life and health of personnel. In accordance with the goals and objectives set, the article uses general and special techniques and methods of scientific cognition, including: methods of analysis and synthesis; methods of classification and grouping, which allowed to study a wide range of scientific discussions on this issue.

Key words: *criminological management, criminal management, public management, regional level of management, management in the private sector.*